

چکیده فارسی

مقدمه: امروزه اطلاعات سلامت برای بیماران بیش از گذشته به عنوان منبعی جهت تصمیم‌گیری، درک صحیح از وضعیت خود و مدیریت بیماری مورد استفاده قرار گرفته‌است. از طرفی گسترش اطلاعات سلامت ناکارآمد در محیط وب، وجود نیازهای اطلاعاتی مختلف بیماران دیابتی نوع دو، علایق پیچیده فردی، اجتماعی و سطح سواد آنان استفاده از رویکرد تجویز اطلاعات سلامت را جهت کنترل بیماری و کاهش هزینه‌ها اجتناب ناپذیر نموده است. هدف تجویز اطلاعات سلامت فراهم‌آوری اطلاعات سلامت مستند، مرجع و قابل اعتماد جهت حفظ سلامتی، کنترل و مدیریت بیماری و درک آن است. پژوهش حاضر بر آن است مولفه‌های نظام تجویز اطلاعات سلامت بیماریهای غیرواگیر بویژه دیابت نوع دو را مورد واکاوی قرار دهد و الگوی مناسب برای بیماریهای غیرواگیر در حوزه بهداشت و درمان ارائه نماید.

روش بررسی: پژوهش حاضر مطالعه‌ای است که به روش ترکیبی در پنج مرحله انجام گرفت. در گام اول از طریق مرور متون، بررسی راهنماهای ارائه شده و مطالعه تطبیقی نظام‌های تجویز اطلاعات سلامت موجود، مولفه‌های نظام تجویز اطلاعات سلامت شناسایی شدند. همچنین گام دوم پژوهش از نوع توصیفی و از طریق بررسی و تحلیل مستندات و راهنماهای وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و مستندات سازمان‌های مرتبط در حوزه دیابت انجام گرفت. سپس با استفاده از روش کیفی و مصاحبه با صاحب‌نظران حوزه دیابت زیرساخت‌های پیاده‌سازی نظام تجویز اطلاعات سلامت بیماری دیابت نوع دو در کشور پس از اشباع داده‌های کیفی و از طریق تحلیل داده‌ها در نرم افزار مکس کیو دی ای مولفه‌ها و مفاهیم نظام تجویز اطلاعات شناسایی شد. در گام بعد الگوی مفهومی اولیه با استفاده از نظرات نخبگان و صاحب‌نظران طراحی شد. در مرحله پایانی نیز اعتبار الگوی توصیه‌ای اولیه با روش دلفی توسط خبرگان ارزشیابی شد تا در نهایت توافق جمعی در مورد جزئیات آن حاصل شد. در مرحله دلفی میزان پذیرش نظر خبرگان برای رسیدن به توافق جمعی ۷۵ درصد در نظر گرفته شد و برای پذیرش، حذف یا انتقال سؤال به مرحله دوم دلفی، از میانگین و دامنه میان چارکی استفاده شد. تحلیل داده‌های دلفی نیز با استفاده از نسخه ۱۸ نرم‌افزار SPSS انجام گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که شش بعد تدوین و اولویت‌بندی اهداف نظام تجویز اطلاعات سلامت، زیرساخت‌های اولیه نظام تجویز اطلاعات سلامت، ویژگی‌های نظام تجویز اطلاعات، راهبرد تجویز اطلاعات، محتوای نسخه‌های تجویز اطلاعات، مدیریت و ارزیابی نظام تجویز اطلاعات به عنوان شش بعد اصلی الگوی پیشنهادی نظام تجویز اطلاعات شناخته شدند که دربردارنده بیست مقوله‌ی فرعی کلیدی شامل شش مولفه زیرساخت نظام بویژه تشکیل تیم تجویز اطلاعات سلامت، نیازسنجی اولیه از بیماران دیابتی، شناخت فرآیندهای بیمار دیابتی نوع دو و نوع تجویز اطلاعات، تامین زیرساخت فنی، حمایت سازمان‌های مادر، تعاملات سازمانی و چهار مولفه مربوط به اهداف نظام تجویز اطلاعات شامل افزایش آگاهی و دانش بیمار، ارتقاء تعامل بیمار و پزشک، ارتقاء عملکرد بیماران دیابتی، ارتقاء خدمات مراقبتی و چهار مولفه ویژگی‌ها و قابلیت‌های نظام مثل اعتماد پذیری در نظام، یکپارچگی اطلاعات، حفظ محرمانگی، دسترس پذیری و یک مولفه شناخت رویکرد تجویز اطلاعاتی در نظام از بعد راهبرد تجویز اطلاعات و چهار مولفه‌ی محتوای نسخه تجویز اطلاعات بویژه شناخت نوع محتوا، قالب محتوا، کیفیت محتوای اطلاعاتی، تدوین محتوا و یک مقوله مدیریت نظام، فرآیندهای ارزیابی درون نظام تجویز اطلاعات سلامت است. نتایج اعتبارسنجی الگوی پیشنهادی نظام تجویز اطلاعات سلامت نیز نشان داد که در مرحله اول اکثر مقوله‌های نظام با میزان موافقت بالای ۷۵ درصد مقوله‌ها مورد تایید قرار گرفت و برخی از آنها در مرحله دوم دلفی تایید شدند.

بحث و نتیجه گیری:

نظام تجویز اطلاعات سلامت بیماریهای غیرواگیر بویژه دیابت نیازمند شناخت چارچوب و دستورالعمل‌های ضروری آن است. الگوی پیشنهادی نظام تجویز اطلاعات با مولفه‌های ذکر شده می‌تواند زمینه ارتقاء سواد سلامت جامعه در خصوص بیماری دیابت را فراهم نموده و تضمین کننده اصل تقدم پیشگیری در درمان، کاهش استفاده از منابع مراقبت بهداشتی و مشارکت

بیماران و خانواده آنان در فرآیند درمان گردد. در راستای توسعه موفق نظام تجویز اطلاعات استفاده از تیم تجویز اطلاعات ترکیبی از متخصصان مختلف جهت تامین محتوا و فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم توسط متولیان سلامت کشور توصیه می‌گردد.

کلمات کلیدی: تجویز اطلاعات، بیماری‌های غیرواگیر، اطلاعات سلامت، دیابت نوع دو